

Beskyttelsen mod variationsværker

Pensum: Immaterialret, 1. udg, Schovsbo og Rosenmeier

Indledning

Hvad er et variationsværk?

Forhistorier ("prequels"), fortsættelser ("sequels")

- Man overtager det eksisterende værks personer mv. og leder enten handlingen tilbage i tiden eller videre til et senere stadie i livet eller til den næste generation.

Spinoff's

- Man "brygger videre" på et eksisterende værk – med udgangspunkt i og fokus på en birolle i dette.

Omskrivninger/genfortællinger/moderniseringer ("requels")

- Man forholder sig til et eksisterende værk ved at lave sin egen version/fortolkning af værket.

Fælles er at der er tale om en bearbejdelse af et oprindeligt "værk".

Problemet

Hvor langt rækker ophavsretten?

Hvor går grænsen for den ophavsretlige beskyttelse af det oprindelige værk? Kan den oprindelige ophavsmand forbyde variationsværker?

Rettighedssubjektet

Værker kan nyde ophavsret.

- Litterære og kunstneriske + edb-programmer
- Menneskeskabt
- "Intellektuel skabende indsats", jf. direktiverne.
- Originalt
  - Der skal ikke meget til.
  - Selvstændigt, subjektiv nyhedskrav, kreativitet/valgfrihed
  - En vis hjælp at hente i dobbeltfrembringelseslæren.
- Ingen kvantitetskrav, jf. f.eks. "Hvem ringer klokkerne for?"

Ophavsretlig beskyttelse

Økonomiske rettigheder - § 2

- Eksemplar fremstilling, spredning, visning, fremførelse.

Ideelle rettigheder - § 3

- I denne forbindelse er særligt respektretten interessant.

Det relevante regelsæt

Bearbejdelser

Det følger allerede af § 2, stk. 1 at ophavsretten omfatter retten til at værket tilgængeligt for almenheden i **ændret skikkelse**, i oversættelse og **omarbejdelse**.

- Dette gælder i anden litteratur, kunstart eller anden teknik.
- Det er således ikke kun nøjagtige kopier af værket der er omfattet af eneretten.

Er der tale om en **fri benyttelse**, jf. § 4, stk. 2, **eller en bearbejdelse**, jf. § 4, stk. 1?

- Bearbejdelser skal nyder ophavsretlig beskyttelse i det omfang de opfylder kravene.
  - Der er kun tale om bearbejdelse hvis det er baseret på et værk.
- Der er dog tale om en afledt ret, hvorfor ophavsretten til det oprindelige værk ikke må krænkes.

Princippet om manglende idebeskyttelse

Idégrundsætningen

- ”En gengivelse af værkets ide og hovedindhold kan ikke udgøre nogen ophavsretlig krænkelse. Det, der beskyttes, er den personligt prægede form, som ide og indhold er ikklædt.”, jf. forarbejderne til 1960-lovens citatret.
  - Lignende fastslået i TRIPS, samt i edb- og databasedirektiverne.
- Det, der beskyttes er værket i dets konkrete form eller udtryk og ikke dets idéindhold, motiv eller de almene principper, der måtte ligge bag.
  - Det kan udledes direkte af § 1, der netop taler om ”udtryk” og eksempler på konkrete former.
- Med idegrundsætningen følger referatretten, idet referenten bruger egne ord til at genfortælle.
- Litterære figurer nyder som udgangspunkt *ikke* beskyttelse.
- Idegrundsætningen lever primært i krænkelseslæren

Traditionel **krænkelseslære**

- Der er tale om en krænkelse, hvis der er overtaget originale, selvstændigt beskyttede dele fra originalværket, og disse dele går igen på en genkendelig måde.

Supplement i markedsføringsloven § 1

Markedsføring af variationsværker kan meget vel tænkes at stride imod god markedsføringsetik.

Også grænseflader til varemærkeret.

Grænsedragning

UP: Man kan frit overtage delelementer der ikke i sig selv er originale.

- Følger bl.a. af traditionel krænkelseslære.

Der er tale om en glidende overgang fra bearbejdelse til fri benyttelse.

Intensitet

- Overgangen findes ved brugen af en flerhed af enkeltelementer fra det oprindelige værk.
- Når det oprindelige værks selvstændige udvælgelse og sammenstilling og kombination af enkeltelementer er benyttet => bearbejdelse, jf. § 4, stk. 2.
- Det der således beskyttes er ikke de abstrakte enkeltelementer, men den konkrete udvælgelse og sammensætning af elementerne. Med andre ord: strukturen.
  - Der kan med god vilje findes forudsætning herom i § 5 om samleværker. Det må nødvendigvis være strukturen der er beskyttet i denne situation.

Brugskunst som eksempel

I brugskunsten har vi set en udvidet beskyttelse af sammensætningen

- U 1999.158 SH – Eva trio gryderne

- De enkelte delelementer var ikke hver for sig originale.
- Valget af dimensioner, materialer osv, var i sin sammensætning original.
- U 1961.??? H – Langelinie
  - Rillemotivet på bestikket var ikke i sig selv originalt.
  - Sammensætningen af elementer var i sin helhed original.

Sammensætningen var beskyttet, men til gengæld blev der foretaget en snæver lighedsvurdering, hvorefter kun nærgående efterligninger er beskyttet, jf. særligt Tripp Trapp.

Fortsættelsesværker

Afgørende for om fortsættelsen er en fri benyttelse efter § 4, stk. 2 (samt idegrundsætningen) eller en bearbejdelse efter § 4, stk. 1 er

- omfanget af benyttelse af delelementer fra det oprindelige værk.
- Fortsættelsesviljen
  - Ingen ophavsretlig betydning.
  - Markedsføringsretlig betydning, idet der er tale om at ville snylte på den eksisterende succes.

Traditionel krænkelsslære

- Der er tale om en krænkelse, hvis der er overtaget originale, selvstændigt beskyttede dele fra originalværket, og disse dele går igen i fortsættelserne på en genkendelig måde.

Dr. Zhivago

- Verdensomspændende succes, filmatiseres og oversættes til diverse sprog.
- En anden forfatter udgiver ”Lara's Tochter” som en fortsættelse til Dr. Zhivago.
- Fortsættelsen overtager stort set alle abstrakte delelementer fra det oprindelige værk.
- Den tyske ret udtaler:
  - Ophavsretten favner videre end den positive råden over værket.
  - Ophavsretten indebærer tillige et **forbud mod ufrie bearbejdelser**.
  - Fortsættelsen bygger i så væsentlig grad på det oprindelige værk, at det ikke har været en fri benyttelse.
  - => Ophavsretten til det oprindelige værk skal respekteres, jf. § 4, stk. 1.

Gen-/omskrivninger

Omskrivninger vil i høj grad kunne tage karakter af en kommentar, eller debatindlæg.

- De viser at det kan være relevant at inddrage hensyn til ytringsfriheden i debatten om hvad der skal anses for krænkelse.
- Ytringsfriheden/grundrettighederne kan være en del af krænkelsslæren.

The Wind Done Gone

- Amerikansk omskrivning af Gone With The Wind.
- Genbrugt hele strukturen og delelementerne.
- Dog anlagt synsvinklen fra en sort.
  - Der var således tale om en kommentar, eller et direkte debatindlæg.
- Under hensyn til ytringsfriheden var der ikke tale om en krænkelse.

U 1990.856 Ø – Jens Jørgen Thorsens Jesusfilm

- Fri gendigtning af evangelierne.
  - => der er tale om et nyt og selvstændigt værk.
- Konkret var ophavsretten til det oprindelige værk udløbet, og der kunne alene blive tale om krænkelse af § 75 rettighederne om evigtvarende droit moral. => alene krænkelse hvis kulturelle interesser kom i klemme.

Programkoncepter

U 1999.1762/2 Ø – Millionærsagen

- ...der kan ikke ydes beskyttelse efter ophavsretsloven for et værks idéindhold, dets motiv eller de almene principper...
- ...et programkoncept er en samling idéer og principper, som isoleret set ikke ydes ophavsretlig beskyttelse...
  - At de faktisk sælges ændrer ikke herved.
- ...en beskyttelse mod efterligning af et programkoncept skal i stedet findes i markedsføringslovens § 1...

Eventuelt sammenligning med databaser og edb-programmer.

Snæver beskyttelse.